

A háromnapos konferencia szerteágazó előadásainak a legnagyobb értéke abban jelölhető meg, hogy az előadások őszintén, sokszor szinte vallomásszerűen elemezték a kettős kötődésnek mint jellegzetes életérzésnek a természetét, valamint a nemzeti identitás megtartásának lehetőségeit.

A konferencia előadásait a *Hungarian Studies* 1991-es évfolyamában olvashatják az érdeklődők.

Horváth Judit

Zilahy Lajos-émlékezés
Szentendre, 1991. április 4.

Zilahy Lajos születésének századik évfordulóján a Magyar Írószövetség, a Petőfi Irodalmi Múzeum, a Magyar Irodalomtörténeti Társaság és a Pest Megyei Művelődési Központ és Könyvtár közös rendezésében tudományos emlékülés emlékezett meg az utóbbi évtizedek alatt háttérbe szorított író életművéről. A városháza dísztermében igen gazdag, szépen rendezett kiállítási tárlókon ismerkedhetett meg a nagyszámú, az ország minden részéből összesereglett közönség az író életének tárgyi emlékeivel, műveinek kiadásaival, a két világháború közötti irodalmi életet felidéző képekkel. A rendezvényt *Németh Gábor* szentendrei polgármester nyitotta meg, üdvözölte a rangos előadógárdát, s ismertette az író feleségétől érkezett köszönőlevél tartalmát, s összefoglalta a centenáriumi ünnepség eddigi eseményeit: emléktáblát koszorúztak Nagyszalontán, az író szülőhelyén, megkoszorúzták sírját a Farkasréti temetőben. A polgármester örömmel jelentette be, hogy elkészült az íróról és munkásságáról egy mindenre kiterjedő, szakszerű bibliográfia, majd tolmácsolta Jókai Annának, az Írószövetség elnökének üdvözlétét és ígérte, hogy az elhangzó előadásokat az Írószövetség hamarosan megjelenteti.

Ezután *Szabó Sándor* Kossuth-díjas színművész elmondta Zilahy Lajos Illyés Gyulát köszöntő versét, és Illyés verses választát (az eddig nehezen hozzáférhető Zilahy-verset azóta közölte a *Hitel* és a *Látóhatár* című folyóirat 1991. 11–12. száma).

Az első előadó az író fiatalkori barátja, számos tervének ismerője, közös megvalósítója, *Kosáry Domokos* volt, aki elsősorban az embert idézte meg szubjektív hangú emlékezésében. Életének ismert és kevésbé ismert eseményeihez fűzött megjegyzéseket, fontos adalékokkal egészítette ki a Márciusi Frontról köztudott értékelést, s egy kevésbé ismert történetet beszélt el közösen tervezett, félig elkészült Kossuth-filmjükéről, mely végül a háború miatt nem valósulhatott meg. 1948 után – Zilahy távozásától kezdve – többé nem találkoztak személyesen. *Nemeskürty István* szintén személyes ismeretségben állott a szerzővel, ő elsősorban műveiről, regényeinek életrajzi vonatkozásairól beszélt, több műről is bizonyítva, hogy az irodalomtörténet felületesen, túl szigorúan ítélte meg. Zilahy elsők között ismerte fel a film jelentőségét, jó szerzőket foglalkoztatott filmvállalatában. A *Fatornyok* című színda-

rab 1943-as jelentőségét is értékelte, s röviden említette 1971-es szegedi találkozásukat (az erről szóló írás a *Rakéta Irodalmi Kávéház* című gyűjteményben olvasható). *Bécsy Tamás* Zilahy drámáiról tartotta előadását, széles irodalomtörténeti, társadalmi háttérrel rajzolva a magyar drámaírás 20. századi teljesítményei mögé. Az előtte szóló előadóval szemben igen gyengének ítélte a *Fatornyok* című darabot, több elismeréssel szolt *A fehér szarvas* című drámáról, de mint a többi színdarab, hősei, témaválasztása miatt – Bécsy Tamás szerint – ez sem válhatott igazi drámává. A dzsentrí rétegről adott jellemzése túlmutat a szerzőn, fontos kiegészítője a két világháború közti drámáknak. *Pomogáts Béla* alapos irodalomtörténeti értékelést, az egész életpályát átfogó elemzést, méltatást adott az íróról, korrigálva ezzel a már elkészült irodalomtörténeti kézikönyvek hiányosságait és elhallgatásait. Minden fontosabb művéről szolt, elhelyezte őt a harmincas évek más szerzői, írói között, s politikai szerepléséről is tárgyilagosan tájékoztatott (pl. az Új Szellemi Front-beli tevékenységéről, cikkeikről stb.). Kiegészítette a kitűnőek iskolájáról tudott adatokat, bemutatta az emigráció éveinek termését, művei utóéletét, a nyolcvanas években megindult hazai rehabilitáció mozzanatait. Az elhangzott verseket is értően, érzékenyen elemezte, s leszögezte a tényt, hogy az író végre véglegesen, megmásíthatatlanul visszakért a magyar irodalomba. *Kabdebó Lóránt* előadása Zilahy Lajos és Szabó Lőrinc kapcsolatáról szolt, mindkettőjükben a közösségi felelősség meglétét emelve ki. Zilahy Lajos értő, nagybecsűlő kritikával fogadta a kezdő Szabó Lőrinc műveit, Szabó Lőrinc pedig később *A fehér szarvas* című drámát mutatta be a Pandora hasábjain. Kabdebó számos idézettel támasztotta alá kapcsolatuk alakulását, közös munkáikat. A tanulmányból Szabó Lőrincről többet tudtunk meg, mint Zilahyiról, de így is érdekes adalékokkal bővült a Zilahy-filológia.

R. Takács Olga

Róheim Géza-centenárium

1991. szeptember 12.

Számos tudományos intézmény közös erőfeszítéseként a világhírű magyar folklorista és etnopszichológus Róheim Géza (1891. szeptember 12. Budapest–1953. június 7. New York) születésének 100. évfordulója alkalmával több rendezvényre is sor került. 1991. szeptember 11-én Budapesten a Hermina út 45. szám alatt az egykori Róheim villán (amely az itt történt Tisza-gyilkosság miatt is közismert) emléktáblát lepleztek le és koszorúztak meg a Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Pszichoanalitikus Egyesület, a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület és a Fasori Evangélikus Gimnázium nevében.

Ugyanezen a napon délután nyílt meg a Néprajzi Múzeumban Róheim emlékkiállítás, amely a folklorista és az etnológus kutató tevékenységének főbb területeit mutatja be. Kevesek előtt ismert, hogy Róheim a rituális tárgyakat nemcsak elemzéseiben használta fel, hanem különösen Közép-Ausztráliában és Normanby szigetén több százat össze is gyűjtött belőlük. E gyűjtemény több darabja először